

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 21 nr. 4

Foreningen for kirkegårdskultur

Nye medlemmer

Afdeling C.

Kirkegårdsinspektør, cand. hort. R. Th. Christensen, Snareved 15, Åbenrå.

Kirkegårdsinspektør, cand. hort. Sigurd Jacobsen, Rådhuset, Odense.

Kirkegårdsinspektør H. Skrydstrup, Svingelvej 80, Nakskov.

Kirkegårdsgartner Aksel Jensen, Nørrevoldgade 30, Nyborg.

Kirkegårdsgartner Svend Aage Knudsen, Grundtvigsvej, Tåstrup.

Kirkegårdsgartner, cand. hort. B. Olesen, Asminderød pr. Fredensborg.

Tage Martinsen, „Søblink“, Neder-Fidde, Henne.

Afdeling D.

Kyrkogårdsförvaltningen, Kristiansstad, Sverige.

På finansloven

der for året 1963/64 blev forelagt den sidste dag i november, turde de efterfølgende ting ha interesse for vore læsere. Under Grønlands ministerium er foreslået kr. 44.000 til kirkegårdene (forrige år brugt kr. 35.995). Mindelunden i Ryvangen er budgetteret med driftsudgifter på kr. 93.100 under kirkeministeriets regnskaber, og på samme ministeriums konto er foreslået kr. 15.000 til flygtningegrave og soldatergrave, desuden er Løgumkloster kirkes driftsudgifter bl. a. ved kirkegårdens udvidelse forøget fra kr. 41.436 til 44.000. Foreningen for kirkegårdskultur får som ifjor kr. 2.000. Forsvarsministeriet budgetterer kr. 20.000 til vedligeholdelse af militære gravsteder og mindesmærker.

I radioen

Den 5. oktober genudsendte radioen høre-billedet: Den største ensomhed — af *Carl Stuhr* og *Sven Alkær sig*. Det var optakten til en serie på 5 udsendelser om døden. Disse sendtes som her anført og havde ikke mindst interesse for vore læsere, tankevækkende for alle lyttere.

1. *Den sidste fjende — døden.* (12/10). Hvorfor tør vi ikke se døden i øjnene? / Forfatterinden *Anna Sophie Seidelin*. — 2. *„Det salig ligs skål“.* (19/10). Magister *Iørn Piø* om ældre skikke og forestillinger om døden. —

3. *Sådan dør mennesker.* (26/10). Samtaler bl. a. med en læge, en sygeplejerske og en præst. / *Jørgen Ginnerup*. — 4. *Sådan ta'r vi andre det.* (2/11). Samtaler bl. a. med en læge, en præst og en kirkegårdsinspektør. / *Jørgen Ginnerup*. — 5. *Hvad kommer der bagefter?* (9/11). Biskop *Erik Jensen* og professor, dr. phil. *Morten Lange*, MF. / *Jørgen Ginnerup*.

Mellem månedens komponist *Johann Sebastian Bach* og pop, viser og jazz holdt den 7. december pastor *Børge Ørsted* foredrag om: Kistepynt og cellosolo, der var en harcellering over amerikanske mode-begravelser og outrerede danske kirkegårde og sækulariserede kapeller, — men dog også sagde et par venlige ord om den gode danske kirkegård.

Og 12/12 serverede *Ellen Danstrup* et causeri under titlen: Gravskriften er ikke altid grav alvorlige, — med eksempler fra *Jelling*, *Shakespeare*, *Wessel* og andre, — alvorlige eller komiske, med opdelende musiknumre uden syn-derlig tilknytning til emnet.

Helligtrekongersdag d. 6/1 1963 serveredes kl. 10: Graver *Lars'* sidste klokkeringning, en novelle af *H. Th. Flensborg*, læst af *Jakob Nielsen*.

Årsmøde

Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal har afholdt sin årlige kongres for ledere af landskredsene og for formændene for de regionale arbejdsgrupper i Kasel 9-10-62. På mødet blev især drøftet intensiveringen af arbejdet inden for AFG og de dermed større muligheder for at hjælpe på de bestående kirkegårdsforhold.

I konkurrencen „Das Dorf soll schöner werden“ bør der tages større hensyn til kirkegården og dens problemer.

Nærmere udredninger om propagandaen gennem radio og fjernsyn fandt sted bl. a. om filmen „Unsere Friedhof“ og om den planlagte film „Krieger-Helden-Opfer“.

Næste kongres blev henlagt til Lübeck i tiden 27—29/6 1963.

J. J.

Konkurrencer

Kyrkogårdsnämnden i Malmö har som tidligere nævnt i VK (tillægss. 11) vist stor fremsynethed og initiativ ved at udskrive en konkurrence om gravminder med kunstnerisk udformning.

Betingelserne var: Forslag til gravminder fortrinsvis i sten, men også andre materialer måtte benyttes. Med hensyn til formgivning, symboler, tekstudformning og behandling af materialet stod deltagerne frit. Teksten burde dog udføres i samme materiale som gravmindet; den kunne udføres i relief eller nedsænkning. Prisen måtte beregnes til ca. 900—1200 sv. kr. pr. m² alt efter materialet, og udgifter til symboler måtte ikke overstige ca. 100 sv. kr. pr. gravminde.

Kyrkogårdsnämnden modtog 51 forslag, hvoraf dommerkomiteen har valgt følgende:

1. præmie: trädgårdsarkitekt *Sven-Ingvar Andersson*, Hälsingborg. 2. præmie: arkitekt *L. Jansson*, Ledingö. 3. præmie: inredningsarkitekt *Kjell Malmqvist*, Göteborg H. — samt indkøbt 3 forslag af: *Karl Erik Bodner*, Kållerød; arkitekt SAR. *Sim Tiseus*, Malmö; samt *Ålvsborgs läns landstings centrala yrkesskola* i Steneby Dals Långed.

Konkurrencen fulgtes op af et kursus for medlemmer af FSK i Stockholm i januar.

J. J.

Lad Deres hilsen hjælpe et barn

Dansk UNICEF komité (Forenede Nationers Børnefond) har sendt redaktionen en prøve på sine meget smukke og originale børnekort med motiver hentet fra hele verden, kort, der kan bruges til alle formål.

Ved køb af kortene støtter man det hjælpearbejde, som UNICEF udfører blandt børn, og man bør ikke undlade at støtte det.

Ca. 650 mill. børn venter stadig på blot et minimum af beskyttelse mod sult, sygdom og uvidenhed.

1 æske kort (10 stk.) med kuverter koster kr. 7,50 og kan bestilles hos *Dansk UNICEF komité, Amagertorv 29, København K*, eller gennem giro 3200.

J. J.

Gravsteder på museum

Ifølge „Politiken“ d. 29/11 1962 vil Horsens museum nu lancere noget nyt, idet man vil indrette en plads i fri luft, hvor oldtidens forskellige gravformer kan anskueliggøres og hvor også særprægede gravmæler fra middelalderen og nyere tid kan repræsenteres. Pladsen vil blive indrettet på et areal i nærheden af museet, der er beliggende i Caroline Amalielund.

J. J.

Dansk soldatergrav i Oslo

De svenske og danske soldatergrave fra den 2den verdenskrig blev 22.10.1962 højtideligt indviet sammen med anlæget af gravsted for den ukendte soldat af Norges forsvarsminister *Gudmund Harlem*.

13 danske hviler her: *Poul Andersen*, faldet 24. juli 1943, *Poul Hansen*, faldet i 1941, *Cai Jensen*, faldet 23. april 1940, *Charles Kristensen*, faldet 27. juli 1943, *Helmer Kristensen* og *Otto Knudsen*, faldet 20. april 1942, *Lars Nielsen*, faldet 24. juli 1943, *Karl Pehrsson*, faldet 28. november 1941, *Jørgen Petersen*, faldet 1942, *Arne Petersen* og *Svend Sørensen*, faldet 20. april 1942, *Søren Sørensen*, faldet 25. april 1940, og *Heinrich Thomsen*, faldet 3. november 1940.

Fra gravmælelernes overdrev

Under overskriften: Uforgængelige gravmonumenter og skattesnyderi, — havde dagbladet „Politiken“ for 20. oktober 1962 en notits om den sag, som vi også omtalte i vage vendinger sp. 1 tillægss. 17, og som adskillige af vore læsere turde have fået nærmere kendskab til. Vi citerer bladet:

Dette er en særegen ting at omtale. Sagens om man så må sige — rent fysiske realitet — skal ikke nærmere berøres. Ej heller i denne omgang selve tankegangen om industrialiseret mindesætning.

Men nok så meget den bemærkning om bogføringen, som vil fremgå af det følgende, og hvis realitet er en anvisning på en mulighed for at omgå en reel indkomstopgørelse.

Sagt mere lige ud og vel næppe dækkende i mange tilfælde — *hvorledes man kan snyde i skat?*

I hvert fald nogle kirkegårdsledere har fået henvendelsen — men om den fører til noget resultat i kroner og ører, har vi ingen kendskab til.

Initiativtagerens navn er redaktionen bekendt.

Salgsbrevet gengives — bortset fra navnet — i sin fulde udstrækning:

— DYBSORTE GRAVMONUMENTER i gennemfarvet Glas tilbydes Dem til Salg til Deres Kunder.

Den meget kraftige Glasplade er faststøbt paa en sort Betonsokkel. SOM DE VED, ANGRIBES GLAS IKKE AF VIND, VEJR ELLER ÆLDE, saa den smukke dybsorte, blanke Overflade ændrer sig ikke.

Monumentet er fremstillet i Størrelsen 20×30 cm og er fortrinsvis beregnet til Urnegravsteder — men kan ogsaa bruges til almindelige

Gravsteder. Bogstaverne er 40 mm høje. Soklen er højest bagtil for at give den rigtige Hældning.

I ØJEBLIKKET PREMSTILLES KUN MONUMENTET MED INSKRIPTIONEN FAR eller MOR.

Senere vil vi maaske fremstille Monumenter i forskellige Størrelser med individuel Bogstaving.

PRISEN PR. MONUMENT ..... KR. 75
DERES FORTJENESTE ..... „ 35

SALGSPRIS ..... KR. 110

Salget foregaar kun pr. kontant og bliver saaledes ikke bogført.

HVIS MONUMENTET IKKE SVARER TIL DERES FORVENTNING, OG DE STRAKS EFTER MODTAGELSEN RETURNERER MONUMENTET — FAAR DE DERES PENGE TILBAGESENDT OMGAAENDE

Fødselsdage

Den 13. december fyldte vor forenings sekretær og kasserer, cand. hort., kirkegårdsinspektør *Volmer Rud Nielsen* 50 år. Han er jyde, født, uddannet og bosat i Jylland, og hans rungende bas har klang deraf. Det var 1. august 1962 20 år siden, han kom til Horsens som inspektør, og det er nu 11 år siden, han blev vor forenings påpasselige sekretær og kasserer. Vi må love for, at embedet ikke kræver urimeligt af ham, hvorved han foruden dette og andet organisationsarbejde (f. ex. for kirkefunktionærerne) har kunnet påtage sig kirkegårdsarbejder her og der samt at hygge sig i et sommerhjem ved havet. Iøvrigt er han i dette og hint dygtigt hjulpet af sin kone, der blandt familie og venner bærer kælenavnet *Knold*.

Den 3. januar blev *A. Hilsøe*, som er inspektør ved Søndermark kirkegård på Frederiksberg, 60 år. Han blev havebrugskandidat 1925 og kom efter udenlandsrejser m. m. fra nytår 1928 til Frederiksberg begravelsesvæsen, hvor han har haft flere grader inden han blev chef på krematoriekirkegården. Han har ikke være i så mange organisationsledelser, men de er talrige, som har været under hans kritiserende blikke. Hans interesser er mange og nærmest usvækkede, og vi har haft adskillige artikler i VK fra hans hånd. En enkelt ligger og venter på plads. Da disse linjer skrives, ligger fødselaren desværre på hospitalet — god bedring og: tillykke!

Udnævnelser

Hidtilværende kirkegårdsassistent i Odense *Carl Erik Christiansen* (f. 7/8 1919 i Odense) er fra 1/12 1962 udnævnt til kirkegårdsinspektør i Viby J. (nær Århus).

Gartner ved Gladsaxe kirkegård *C. O. Tøttrup* er udnævnt til inspektør ved Hobro kirkegårde. Tillykke.

Dødsfald

Atter er et af medlemmerne af vor bestyrelse avgået ved døden — denne gang er det stenhuggermester, brandinspektør *Knud Knudsen* (Holbæk), der skikkedes bud efter, og som kun blev 63 år gammel. I en lang årrække drev Knudsen sammen med sin far en velrenommeret forretning med gravmæler i Jernbanegade, siden drev han forretningen alene, indtil for få år siden, da sønnen *Thorleif Knudsen* optoges i firmaet. K.K. indtog en smuk plads i Holbæks borgerskab og var i en årrække formand i Østifternes Stenhuggermesterforening, ligesom han i 1960 indtrådte i bestyrelsen for Foreningen for Kirkegårdskultur. Siden 1929 havde han været knyttet til Holbæk brandvæsen, fra 1954 som vicebrandinspektør og fra 1961 som brandinspektør. På en togrejse hjem fra et fagligt møde i København kom han galt afsted i Tølløse og forslog sig sådan, at det blev døden. Begravedes under stor deltagelse i Holbæk d. 10/10. — Guds fred med vore døde. —

Kursus i kirkegårdsadministration 1962

Den 15. september sluttede det første kursus i kirkegårdsadministration. Holdet var på 12 deltagere og bestod af såvel kirkegårdsledere som assistenter og kirkegårdsgartnere (formænd).

Vilvorde Havebrugsskole var en ideel ramme om vort kursus. Der blev undervist i følgende fag: Korrespondance ved *O. Raahauge-Askegaard*, driftsøkonomi ved forsøgsleder, sekretær *Sv. Aage Christensen*, regnskab, bogføring m. v. ved *Jørgen Jørgensen*, budgetlægning samt legatberegninger m. v. ved *Aage Fich*, kartoteksarbejde m. v. ved *Holger Nielsen*. Dette fag sluttede af med en film om rationalisering på kontoret samt en demonstration af det sidste nye på kartoteksområdet.

I gæstebogen, som overrakte forstanderparret, var en tak skrevet på vers.

Det er overflødigt at tilføje, at det afholdte kursus havde succes. Jeg vil afslutte denne korte beretning med en opfordring til alle, der

mener at have gavn af et sådant kursus, om at melde sig, når vi i det nye år kalder til næste kursus på Vilvorde, for selvfølgelig skal disse kursus fortsætte til yderligere dygtiggørelse af vor stand.

Holger C. Nielsen.

Konferens Sveriges kyrkogårdsföreståndare och Gravvårds- firmornas riksorganisation

Ett mycket lovvärt initiativ togs av Gravvårdsfirmornas riksorganisation (G.R.O.) genom att inbjuda föreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndare till en sammankomst i Broby i syfte att informera om sin tillverkning och tillverkningsförlopp, från det att råvaran brytes i berget till leveransklar vara, samt för att diskutera utformning och behandling m. m.

Samlingen skedde kl. 11,00 den 28. september vid Broby gästgivargård där direktören i Skånska Granitaktiebolaget, *Bertil Nordenhake* hälsade välkommen och redogjorde för dagens program samt inbjöd att bese firmans mycket omfattande bergbrott och förädlingsindustrier. Färden företogs med bilar först till Boalts bergbrott där den svarta diabasen bröts. I Kräbbleboda besågs bergbrottet och studerades olika faser i förädlingen. I en fabriksbyggnad, där de stora stenblocken sågades till tunna skivor, omöjliggjorde bullret från ett dussintal sågningsmaskiner med lika många sågklingor i varje maskin varje försök till samtal. Vidare fick deltagarna bekanta sig med hamring, slipning, polering, ornamenthuggning och gravering. Berättigad beundran tilldrog sig färdigbehandlade vårdar i kryssharnad, röd vångagranit, ett material och en behandling som av samtliga rekommenderades till större användning. På Högsmå förädlingsverk i Sibbhult visades ett otal varianter och färger av den hårda råvaran, där en stor del av tillverkningen gick till byggnadsindustrin såsom fasadbeklädnad m. m. Exporten härifrån till andra länder var också betydande. En imponerande anläggning var Vånga stenbrott, där den mycket vackra, röda graniten bröts. Brottet hade sådana dimensioner att bolaget enligt direktör Nordenhake inte hade bekymmer för anskaffning av den röda graniten under de närmaste hundra åren trots ökad efterfrågan.

Efter exkursionen var G.R.O. värd vid en förnämlig middag på Broby gästgivaregård. Vid middagen tackade Föreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndares v. ordf., *R. Ekstedt*, för G.R.O:s initiativ och framhöll vikten av

en dylik sammankomst och information, då ju kyrkogårdsföreståndaren oftast är den som får taga ställning till inkomna ritningar till gravvårdar med ansökan om tillstånd för uppsättning.

Efter middagen förekom en mycket givande och livlig diskussion som drog ut till ganska sent på kvällen. Vid diskussionen ställdes ytterligare dylika sammankomster i utsikt. Den gemytliga konferensen avslutades i kyrkogårdsföreståndarens tacksamhet över tillverkningsinformationen och i gravvårdsfirmornas tacksamhet över kyrkogårdsföreståndarnas synpunkter på utformning o. d.

R. Ekstedt.

Fra danske dagblade

28/8 Folkebladet for Randers og Omegn: Installation af oliefyrr i kapel og folkerumsbygning på Nordre kgd. i Randers.

28/8 Langelands Folkeblad: Projektet til kapellet ved Bagenkop kirke er udarbejdet og indsendt til kirkeministeriet (arkt. *Bendt Stoltenberg*, Hou).

3/9 Politikens kronik: I sorgens tid (om Forest Lawn Cemetery).

6/9 Horsens Folkeblad: Kgd.s udvidelse i Juelsminde vedtaget (kirkegårdsinsp. *V. Rud Nielsen*, Horsens).

7/9 Vendsyssel Tidende: Udvidelse af kgd. i Løkken.

11/9 Frederiksborg Amts Avis: Urneafdeling på Hornbæk nye kgd.

11/9 Sjællands Posten: Kirkeministeriet har godkendt krematorieprojektet i Hillerød.

12/9 Silkeborg Avis: Nyt kapel og lågeparti ved Venge kirke (arkt. *A. Skov*, Århus).

14/9 Fyns Stiftstidende: Fredningsnævnet har godkendt at der etableres en parkeringsplads og opføres et nyt kapel ved Stenløse kirke.

15/9 Viborg Stifts Folkeblad: Bjerringbro menighedsråd har holdt licitation over en del af arbejderne ved udvidelse af kgd. (kirkegårdsinsp. *V. Rud Nielsen*).

15/9 Næstved Tidende: Forslag til fællesurnegrav på Fakse kgd. (havearkt. *T. Michelsen*).

15/9 Kolding Folkeblad: Lindknud kgd. udvides (havebrugskonsulent *Povl Hansen*).

17/9 Berlingske Tidende: Økonomiudvalget i Søllerød komm. indstiller, at 162.000 kr. benyttes til udvidelse af kgd.

19/9 Fyns Stiftstidende: Kgd.sudvalget i Odense har planer om at lade det gl. krematorium på Assistens kgd. rive ned samt udbygge krematorieanlægget i begravelseskirken.

22/9 Horsens Soc.-Dem.: Vestre kgd. i Horsens bliver udvidet med 4,2 ha.

23/9 Vendsyssel Tidende: På Sæby nye kgd. er dræning og planering afsluttet og beplantningsarbejdet forventes udført inden vinteren kommer (havearkt. *Johannes Tholle*).

28/9 Viborg Stiftstidende: Planerne for kirke og kgd. i Hald Ege forventes godkendt inden årets udgang (arkt. *Johs. Exner*, Kbhvn.).

29/9 Fyns Tidende: Kirkegårdsinspektørforeningen har valgt ny formand, kgd.inspektør *Holger Nielsen*, Lyngby, i stedet for kgd.inspektør *O. Raahauge-Askegaard*, Odense.

4/10 Politiken: Aftale om samling af tyske krigsgrave i Danmark.

5/10 Fyns Tidende: Ny urnehave anlægges på Odense Assistenskgd.

5/10 Bagsværd Folkeblad: Opførelsen af kapelkrematoriet på Gladsaxe kgd. skrider godt fremad.

11/10 Frederiksberg Bladet: Underskud på 180.000 hos Frederiksberg Begravelsesvæsen.

12/10 Politiken: Ung mand drev jagt pr. bil på Søndre kgd. i Aalborg.

13/10 Varde-Vestkysten: Grindsted sogneråd har garanteret menighedsrådet for et lån på kr. 200.000 til dækning af restudgifterne ved den nye kgd.

18/10 Demokraten: Servitutter på monumenter ved kgd.udvidelsen i Skåde (havearkt. *Mejer Jensen*).

20/10 Politiken: Uforgængelige gravmonumenter og skattesnyderi (jfr. tillægss. 26).

22/10 Skanderborg Amts Avis: Hørning menighedsråd ser efter jord til ny kgd.

24/10 Viborg Stifts Folkeblad: Krematorieplanen i Viborg vil blive fremmet.

25/10 Aalborg Amtstidende: Plan til nyt krematorium på Østre kgd. i Aalborg.

26/10 Silkeborg Avis: Smuk højtidelighed ved indvielsen af Ikast østre kgd. (havearkt. *Johannes Tholle*, anlægsgt. *I. Mosegaard* m. fl.).

27/10 Folkebladet for Randers og Omegn: Graverboligen ved Ølst kirke skal rives ned og et nyt kapel bygges i stedet (arkt. *E. Thomsen*, Randers).

28/10 Aalborg Stiftstidende: Der er planer fremme om at nedrive det gl. kapel syd for Understed kirke og opføre et nyt.

30/10 Villabyernes Blad: Motorvejens linjeføring gennem Vangede vil medføre indskrænkning af Mariebjerg kgd.

31/10 Fyns Tidende: Menighedsrådet vil søge at skaffe plads til en urneafdeling på Marstal kgd.

1/11 Holbæk Amtstidende: Der er kun 8 pladser tilbage på den „nye“ kgd. i Hvalsø. Kgd. kan først udvides i 1963.

11/11 Aktuelt: Vinderprojektet i den nordiske

arkitektkonkurrence om et kapel på Lyngby Parkkgd. skal nu udføres (arkt. *Iversen* og *Plum*, Kbhvn.).

14/11 Svendborg Avis: Havearkt. *Johannes Tholle* arbejder med planer om udvidelse af Bjerreby kgd. (Tåsinge).

17/11 Næstved Tidende: Hårlev menighedsråd har vedtaget, at der, når byggestopet er hævet, skal bygges et nyt kapel på kgd. (arkt. *Povl Rasmussen*, Hårlev).

20/11 Fyns Tidende: Kirkeministeriet og kgl. bygningsinsp. *J. Stærmose* (Odense) skal tage stilling til Næsby kgd. udvidelse.

28/11 Bornholmeren: Kgd. i Nexø skal udvides.

Fra norske dagblade

29/8 Sunnmørposten: Kgd. på Slagnes må utvidast.

1/9 Finnmark Dagblad: Revolusjon på kgd. i Hammerfest, 30 læs betongfundamentene kjørt vekk.

1/9 Tønsbergs Blad: Stor dugnad på Fon kgd.

1/9 Glåmdalen: Kgd. ved Eidskog kirke på Matrand er utvidet med 8 dekar.

3/9 Romsdal Folkeblad: Sunndal kommunestyre har godkjent utvidelsen av Hov kgd.

10/9 Vestfold: Holmestrand's to gravlunder skal legges om til gressplenanlegg.

14/9 Smålenenes Amtstidende: To kvartaler på Os kgd. legges om (byggartner *R. Andersen*).

21/9 Drammen Tidende og Buskeruds Blad: Norderhov kgd. er blitt utvidet.

21/9 Vestlandske Tidende: Barbu kgd. utvidas (byggartner *A. Johnsen*).

24/9 Stiftstidende: Veldre kgd. utvides med 10 mål.

1/10 Eidsvold Blad: Planer i Feiring om utvidelse av kgd.

2/10 Bergens Tidende: Luster kommune har vedteke å setja av kr. 25.000 til utviding av Nes kgd.

3/10 Nordlands Framtid: Store utvidelser for Bodø kgd.

3/10 Fremover Narvik: Kgd. i Kongsvik skal utvides.

11/10: Haugesunds Avis: Den gamle kgd. på Stødle vølt og pynta opp.

15/10 Østlandets Blad: Kgd. på Kolbotn skal utvides. Hagearkitektstudenter ved N.L.H. tilrettelegger planerne.

16/10 Hadeland: Næs kgd. skal utvides med plass til ca. 500 graver. (Hagearkt. *T. Breland*).

16/10 Ringerikes Blad: Norderhov kommune-styre eksproprierer til utvidelse av Haug kgd.

18/10 Adresseavisen Trondheim: Ny kgd. i

Rørvik kan innvies til våren (herredsaagronom A. Prestvik).

20/10 Indre Akershus Blad: Løken kgd. utvides med ca. 8 mål (hagearkt. Kari Dohlen Hill).
26/10 Fædrelandsvennen: Strid om kirkegårds-saken i Gyland. Kirkegårdskonsulent K. Reistad kan ikke anbefale arealet ved den nye kirke.

26/10 Sunnmøre Arbeideravis: Langevåg kgd. skal utvidas med ca. 250 m² grunn.

27/10 Halden Arbeiderblad: Restaureringen på Øymark kgd. går sin jevne gang. Den nye park ved innkjøringen og kirkegårdsmuren regner man med bli ferdig i høst.

30/10 Brønnøysunds Avis: Utvidelse av kgd. på Vega innvies Allehelgens søndag.

31/10 Levanger-Avisa: Når kgd. i Levanger er belagt, vil der være en sterk mosjon til fordel for en sentralkgd. måske på Alstadhaug.

3/11 Sør-Trøndelag: Hemne kgd. skal utvidas med 5 mål.

5/11 Lofotposten: Urnelunden ved Stamsund kirke vigslet (hagearkt. O. Brunvold, Bodø).

6/11 Nordlands Framtid: Arbeidet med forskjønnelse av Meløy kgd. skrider frem.

6/11 Vestlandske Tidende: Til utvidelse av Risør kgd. er avsat 5000 kr. både på inneværende og neste budsj. (hagearkt. Huvestad).

6/11 Nordlands Framtid: På budsjettmøte i Hamarøy ble det avsatt 10.000 kr. til anskaffelse av ny kgd. på Presteid.

7/11 Namdal Arbeiderblad: Både Dun og Statland kirkegårde må nu utvides.

12/11 Tidens Krav: Planerne for kgd. utvidelsen for Hov kgd. godkendt (kommunegt. T. Nilsen).

15/11 Romsdalsposten: Osmarka gravsted skal utvides.

23/11 Akerhus Amtstidende: Ås kgd. skal utvides (hagearkitektstuderende ved N.L.H.).

Fra svenske dagblade

9/10 Wermlands-Tidningen: St. Kil har påbörjat första etapp i kyrkogårdsutvidgning.

Fra finske dagblade

20/11 Dagsavisen Åbo Underrättelser: Klendier - inte bara „belastning“. Denne leder forsvarer bevaringen af de gamle grave på Skansen, som er Åbo bys kirkegård, og som kirkegårdsforvaltningen med et års respit truer med at rydde.

Fra tidsskrifterne

Der Naturstein nr. 9: Die Ausstellung „Stein und Holz“. — Nr. 10: Schriftgestaltung V. —

Nr. 11: Aus der Arbeit des Volksbundes Deutsche Kriegsgräberfürsorge. Zu den Bildhauerarbeiten in Diabas von Albert Feist, Nürnberg. Schriftgestaltung VI. Grabmalausstellung in Würzburg. Grabmalausstellung in Freiburg, Brsg.

Deutsche Friedhofskultur nr. 8: Gemeindeamt schafft Grabmal-Archiv. Vom Mainzer Friedhofswesen. Neue Friedhofsbauten in Mainz. Wege zur Gesundung konfessioneller Friedhöfe. Zur Frage der finanziellen Unterstützung kirchlicher Friedhofsverwaltungen durch die politischen Gemeinden. — Nr. 9: Waldfriedhof Dachsberg in Kamp-Lintfort. Wettbewerb Friedhof Laher Berg in Hannover: 1. Preis Gartenarchitekt R. Dröge, Hannover. 2. Preis Prof. Wilh. Hübotter, Hannover. 3. Preis Prof. W. Lendholt, Hannover. Vortragstagung der Fachgruppe Friedhofsgärtner in Mainz. Der Gerresheimer Waldfriedhof in Düsseldorf. Buntlaubige Stauden in der Grab- und Friedhofspflanzung. — Nr. 10: Friedhofssonderschau in Rheydt. Die Problematik der Wettbewerbe dargestellt am Beispiel Friedhof Laher Berg. Friedhofsgärtnerlehrgang in Rheydt. Grabbepflanzungen wie wir sie sahen und sehen wollen. Durch gemeinschaftsbetonte Grabgestaltung zur ruhigen und harmonischen Friedhofseinheit.

Friedhof und Denkmal nr. 4: Geschmiedete Grabzeichen. — Nr. 5: Der Handwerkliche Grabstein.

Garten und Landschaft nr. 11: Kriegsgräberstätte München. Friedhofsreform-Chancen zum Beginn. Neuer Grossfriedhof für Hannover. Ideenwettbewerb Waldfriedhof Mannheim-Gartenstadt: 1. Preis: D. Brunken und Ludger Teambergen, Stuttgart. 2. Preis: H. Wagenfeld, Frankfurt/Main. 3. Preis: D. Ruoff, München. Ordnung der Zeichen auf Friedhöfen. Beispiele aus Bremen. Vorbildlicher Landfriedhof.

Gärtner Tidende nr. 45: Christian Winthers grav.

Havekunst nr. 5: Konkurransen om en kirkegård på Alfaset i Oslo (jevnt boganmeldelsen tillægss. 31 samt tillægss. 12). Ingå kyrkogård, gamla delen. — Nr. 6: Kyrkogård i Bodafors. Tjensvoll gravlund i Stavanger.

Ignis nr. 9: Begravningsstedens förändring. Kyrkogårdsföreståndarna kongressar. En utredning om administrations- och personalförhållanden samt taxor vid våra krematorier. — Nr. 10: Nordisk eldbegängelsekonferens i Hel-

singfors. Krematorier i forbindelse med kirkebygg. Användningen av gamla kyrkogårdar som urnlundar. Om enkla och värdiga begravningsseder. Gravfrid och eldbegängelse. Klart med internationella indentitetskorten. Om olika former för jordande och nedsättande av krematorieaska. — Nr. 11: Om krigsberedskap beträffande begravningsväsendet. Kyrkorummets utformning. Krematoriekapell i Västerås används som gudstjänstlokal.

Kriegsgräberfürsorge nr. 6: Kriegsgräberabkommen mit Dänemark unterzeichnet.

Landsbygraveren nr. 9: Vi snakker om det, 2. Takshække og taksgalmider. Takster for renholdelse og grandækning af gravsteder. — Nr. 10: Er vejledningens dage talte? Honorartillæget forhøjes. En ministeriel afgørelse. Vi snakker om det, 3. Kursus på Hadsten Højskole. — Nr. 11: Kursus på Hadsten Højskole. Vi snakker om det, 4. Cirkulære (tyske krigsgrave). Vore kirkegårdes kirkelige og kristelige præg.

Menighedsrådenes blad nr. 9: De tyske krigsgrave endnu engang. Noget om provstesyndet. Et 4 meter granitkors er rejst på Sønderborg nye kirkegård. — Nr. 10: Kirker med og uden kirkegårde. Fornyelse af gravsteder og gravfæstebreve.

Mandens Blad nr. 9: Du er ikke udødelig (om amerikanske kirkegårdsforhold).

Steinmetz und Steinbildhauer nr. 9: Das Wort auf dem Grabmal als Sinndeutung des Todes VIII. — Nr. 10: Ein Ehrenhain im Fichtenwald. Die neue Kriegsgräberstätte München-Waldfriedhof. Das Wort auf dem Grabmal als Sinndeutung des Todes IX. Familiengrab auf einem alten Friedhof. — Nr. 11: Das Wort auf dem Grabmal als Sinndeutung des Todes X. Grabmalmusterschau in Freiburg.

Stenhuggertidende nr. 5: Stenhuggerlaugets nye oldermænd, stenhuggermester *Knud E. Andersen*. Uforgængelige gravmonumenter og skattesnyderi (se også side 26). Stenhuggermester *Knud Knudsen* in memoriam (se også side 27).

Viola 3/10: Kyrkogårdsföreståndare och gravvårdsfirmor på konferens (jvfr. foran s. 28).

☞ **Fra det faglige bogmarked**

Zoneplan 1962 for Danmark. Fol., 48 s., Landsplanudvalget, aug. 1962. Kr. 10,00. — I en cirkulærskrivelse, som ledsager denne zone-

plan, der nærmest må kaldes et skitseforslag til opdeling af landets arealer efter brugshensyn, hedder det, at vore byer vil voxe stærkt og at vi måske får en million sommerhuse. Det første er en kontinental foreteelse og det sidste både en følge af velfærdsstatens højkonjunkturer og muligheden for fællesmarkedets invasioner af fremmede borgere. Men der er mange andre perspektiver forude, og det af regeringen nedsatte landsplanudvalg har i kort og tekst givet os et diskussionsforslag om, hvordan Danmarks arealer skal kunne udnyttes på bedste måde. Der er givet en hoveddisposition i 4 zoner: 1) byer, 2) interesseområder for disse samt industrier, 3) grønne områder i videre forstand, samt 4) landbrugsområder, hvortil formentlig her må føjes gartnerier. Der plæderes for fremkomst af nye landskabelige værdier og for samling af bebyggelser til sommerhuse m. v. samt påvises, at interesserne for byudvikling og fritidsområder brydes kraftigt mange steder.

Det er et godt og acceptabelt diskussionsgrundlag, der er forelagt — og gid der må komme noget lovfæstet ud af det, inden tiden er forpasset. Presset sydfra er stærkt, og forståeligt, og det må ledes ind i de rette kanaler.

Soldatengraber. 4°, 136 s. m. 118 ill. C. Bertelsmann Verlag, Gütersloh 1962. DM. 16,80. Denne bog om soldatergrave er udgivet af *Rudolf Wendorff* i samarbejde med det tyske, hæderkronede forbund for krigsgraveforsorg samt andre lignende organisationer, og det rummer billeder, som er udvalgt blandt 6000 optagelser. Dets opgave er at fastslå, at ved udbruddet af den 2den verdenskrig havde endnu ikke alle de faldne fra den første fundet deres sidste hvilested, — og efter en tredje verdenskrig er der ikke nok mennesker til at begrave dennes ofre. — Desuden skal bogen mane til dyrkelse af mindet, udsmykning af grave og soldaterkirkegårde. Man ser de skiftende typer på kirkegårde, præget af skiftende tider og forskellige nationaliteter. Og man ser, at de i soldatergravene interesserede instanser, enkeltmænd eller forbund, ikke har arbejdet forgæves.

Det nye år. Indre Missions Almanak 1963 (red. J. Dalum Christensen og Stefan Ottesen), 128 s., 8°, Lohses forlag, Kbhvn. 1962. Kr. 3,75.

Almanaken er ligesom sine forgængere navnlig beregnet på landboere og rummer foruden nyttigt stof at slå op i polemisk oversigt over det svundne års arbejde og nogen hyggelæsning af forskellige forfattere.

Alfaset. Idekurransen om utforming av

en gravlund på Alfaset i Oslo. 4°, 10 s. u. å. og st. Fra kirkeværgens kontor i Oslo har vi fået tilsendt dette skrift, som gør rede for den konkurrence, som vi allerede har omtalt bl. a. sp. 1 tillægss. 12. Det er et nydeligt skrift.

Når lampen tændes (red. Kamma Steenwinkel), XXVIII samling, 8°, 128 s. Lohse, Kbhvn. 1962. Kr. 6,50.

Samlingen består af knapt en snes noveller til at hygge sig ved, når dagens arbejde er endt og lampen tændes, — det være sig den elektriske, neon eller hvad. De enkelte noveller står i flere tilfælde skarpt og smukt, og de er noget så moralske og lige til at opfatte, så der bestemt ikke bliver grund til at spekulere. På omslaget et motiv fra Kronborg med den lysende svenskekyst i baggrunden. Redaktionen (provstinde *Kamma Steenwinkel*) har ære af denne 28. samling.

Jul i havn og på hav. Sømandsmissionens julebog (red. Ingstrup Mikkelsen og Fr. V. Eilschou-Holm). 4°, 32 s., Lohse, Kbhvn. 1962. Kr. 3,25.

Det er et righoldigt hefte med bidrag mangede fra, hvor der bl. a. fortælles om fødselskirken i Betlehem, om radio-SOS, klip fra Grønland og om søgang og messedrenge og

juleoverraskelser om bord. Uden tvivl stof også for de søfolk, det er beregnet på at skulle underholde.

Referat af årsmødet i Helsingør den 6., 7. og 8. september 1962. Foreningen af kirkegårdsinspektører, gravere og gartnere ved kirkegårde i Danmark. Dupl., 21 s., u. å. og st.

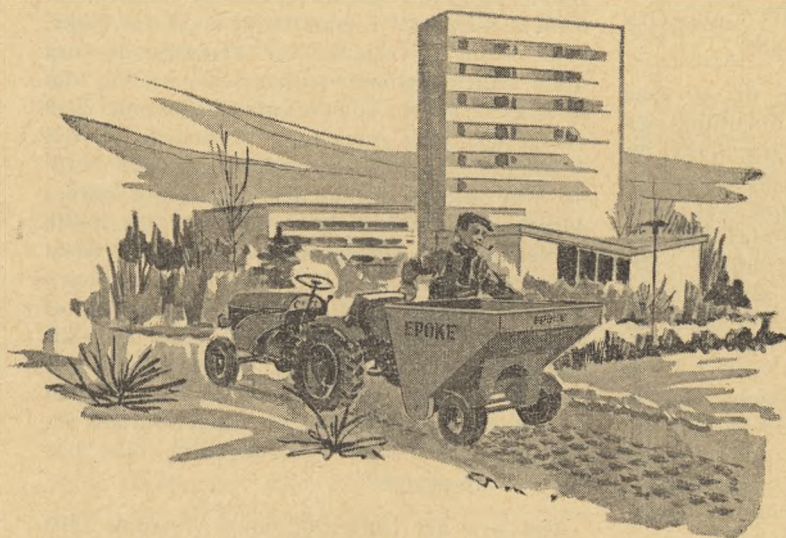
Et godt referat af forhandlinger og foredrag samt diskussioner og udflugter.

Julegaven (red. Edv. Petersen). Fol., 40 s. Lohse, Kbhvn. 1962. Kr. 6,50.

Med omslag i farver af *Peter Holm* og titelblad af *Hakon Spliid* foreligger dette hefte med textbidrag fra 9 forfattere. Der er dramatik i *Karen Plogvårds* beretning fra Grønland og idyl i *Johs. Bæks* Stjernedrenge, og ellers noget for enhver god smag til juledagene eller senere tidspunkter.

De ældres julebog (red. Ingeborg Biering). 8°, 32 s., Lohse, Kbhvn. 1962. Kr. 2,25.

Det er jævn mands fortælling til både ældre, gamle og yngre, gjort af forskellige præster m. fl. og illustreret af flere tegnede. Bedst huskes nok slutningen af *Marius Buhls* fortælling om tankeoverføring m. v., men også julen under tropenatten står klar.

Grusspreder, model SK 8

EN NY EPOKE PÅ VEJ

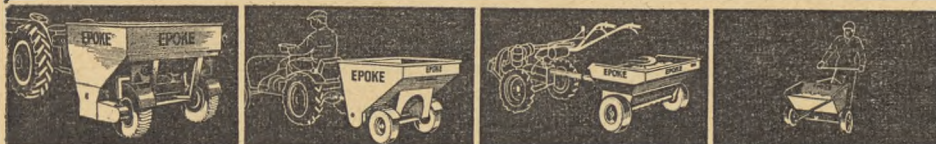
Med denne nyskabte konstruktion tilfredsstilles behovet for hurtig og nøjagtig spredning, betjent af een mand.

Forbruget af sand er ualmindeligt lavt, 4—6 km pr. påfyldning, og gruslaget spredes markeret og ensartet.

Det er god økonomi at anvende EPOKE's model SK 8. De sparer tid, materialer og er altid parat til hurtig indsats.

Husk at tage EPOKE grusspreder med på Deres budget. Vil De have Deres EPOKE leveret rettidigt, så gør Deres bestilling NU!

EPOKE's store program løser ethvert behov.

ALFRED THOMSEN
ASKOV PR. VEJEN TLF. (0415) VEJEN 700